

Kvinnliga Medborgarskolan 1930–2002

MARGARETA EDNER, LILLEMOR LINDBERG,
ANN-MARIE PETERSSON, INGER STRÖM-BILLING

Kvinnliga Medborgarskolan började sin verksamhet 1930. Den kom att få stor betydelse för utbildningen av högerkvinnor, senare moderata kvinnor över hela landet under sin drygt 70-åriga tillvaro.

En av eldsjälarna i Högerens Centrala Kvinnoråd, CK, var lantbrukarhustrun Elna Pehrsson från Skåne. Hon grundade inte mindre än 83 klubbar under åren 1927–1929 i Skåne, Blekinge, Halland, Kronobergs och södra Kalmar län. Det var också hon som tillsammans med några andra medlemmar från landsorten framställde ett intressant förslag om att inrätta en högerens medborgarskola, avsedd för kvinnor. Centrala Kvinnorådet beslutade vid sitt sammanträde den 5 november 1930 ”att bifalla den av Elna Pehrsson, Thérèse Elfman och Hanna Ekelund väckta motionen om inrättandet av en årligen återkommande högerkvinnornas medborgarkurs (-skola).” CK:s ordförande Alexandra Skoglund blev självskrivnen ordförande i Kvinnliga Medborgarskolan, vice ordförande Elisabeth Mannerskantz, sekreterare Elna Pehrsson. I arbetsutskottet ingick dessutom Elisif Théel och Astrid Gröning. Efter Alexandra Skoglund var inte längre kvinnoförbundets ordförande självskrivnen ordförande i Kvinnliga Medborgarskolan.

Den första kursen hölls i Strängnäs 18 juni–15 juli 1931. Under dessa sommarveckor hölls 58 föreläsningar. Året därpå hölls kurser sommartid på Ulfåsa. Valår anordnades dessutom en 12 dagars vinterkurs i Stockholm. Sedan partiet inköpt Gimo Herrgård i Uppland 1936, flyttades kursverksamheten dit och kortades till två veckor. Från och med 1939 hölls kurserna i Stockholm och omfattade då en vecka. Kurserna kunde starta måndag morgon och pågå till lunchtid på fredagen. Torsdagen var i allmänhet en ”försvarsdag”, som arrangerades i samarbete med Folk och Försvar och omfattade såväl föredrag som studiebesök på något regemente eller t.ex. Muskö örlogsbas.

De kvinnor som deltog i Kvinnliga Medborgarskolans kurser hade utsetts av sina lokala och regionala organisationer; kvinnoföreningar och länsförbund. De som utsågs var sådana som hade visat stort intresse för partiets huvudfrågor. Avsikten var också att de därefter skulle kunna representera partiet på hemmaplan med större kunskaper och insikter.

Vad blev de faktiska effekterna av kvinnornas studier? En undersökning gjordes 1938 bland de 358 deltagare som hade gått i Kvinnliga Medborgarskolans kurser med frågor om vilka politiska uppdrag som de innehade. Av de 296 svaren framgår att de hade förtroendeuppdrag för partiet enligt följande:

2	landsting
33	stadsfullmäktige
81	kyrkofullmäktige
21	kommunalfullmäktige
14	folkskolestyrelse
20	fattigvårdsstyrelse
27	barnavårdsnämnd
12	pensionsnämnd
22	andra nämnder och styrelser

Fråga ställdes även om uppdrag inom Högerns organisation varvid svaren fördelade sig enligt följande:

101	var ordförande i	Kvinnoklubb/förening
64	var ledamöter i	Kvinnoklubb/förening
66	”	Länsförbundsstyrelser
31	”	Länskvinnoråd
18	”	Ungdomsförbund

Kvinnliga Medborgarskolans verksamhet fortsatte fram till år 2002, då styrelsen beslutade att lägga ned den centrala utbildningen. Däremot ordnade länsförbunden utbildning regionalt. Många begåvade, kunniga och initiativrika kvinnliga representanter deltog i Kvinnliga Medborgarskolans kvalificerade kurser och bidrog till att föra ut moderata frågor på hemmaplan.

Ordförandena i Kvinnliga Medborgarskolan var:

Alexandra Skoglund	1930–1938
Elisif Théel	1938–1946
Elsa Ewerlöf	1946–1958
Eva Karlsson	1958–1964
Anna-Britta Heckscher	1965

Margareta Edner	1965–1978
Yvonne Hedvall	1979–1986
Gullan Lindblad	1987–1989
Ulla Voss-Schrader	1990–1995
Lillemor Lindberg	1996–2002
Sekreterare var:	
Elna Pehrsson	1930–1940
Inga Öhman	1940–1949
Britta Amsenius	1949–1969
Margareta Schwartz	1970
Marianne Dahlberg	1971–1977
Nan Gummesson	1978–1986
Eivor Hulthén	1987–2002

Programmen varierade givetvis med tiden. Under 1940-talet hölls inledningsföreläsningen nästan alltid av Kvinnoförbundets ordförande Ebon Andersson, som behandlade aktuella riksdagsfrågor. Från 1950 gavs plats åt partiordföranden. Jarl Hjalmarsson behandlade allmän politisk orientering. Vidare förekom utrikespolitik, försvarspolitik, socialförsäkringar, socialpolitik och skatter, undervisnings- och arbetsmarknadsfrågor, aktuell lagstiftning om brottmål eller äktenskap. Miljöfrågor i form av föredrag om vattenföroreningar återfinns första gången 1957, medan Europafrågor behandlas första gången 1955. Jordbruksfrågor är liksom bostadspolitik ofta återkommande ämnen under 1940- och 1950-talet. Etiska frågor behandlas under olika aspekter vid ett flertal tillfällen.

Som synes är det ett brett spektrum som behandlas. Det skulle vara intressant att närmare analysera ämnesinriktningen med hänsyn till de dåtida – och framtida – brännande politiska perspektiven. Det förefaller som om de ansvariga för Kvinnliga Medborgarskolans kursuppläggning hade en mycket god insikt i aktuella frågor och en mycket god framförhållning inför framtida problemområden.

Sammanfattningsvis måste sägas att betydelsen av den bildning i politiska frågor som gavs av Kvinnliga Medborgarskolan knappast kan överskattas. För de som fick förmånen att delta i kurserna gav det stimulans, kunskap och minnen för livet.

Referenser

Amsenius, Britta & Loman, Ninnan, (red.), *50 år med Moderata Samlingspartiets kvinnliga medborgarskola*. Stockholm 1981.

Edner, Margareta, *Anteckningar om Kvinnliga Medborgarskolan 1930–2003*. Stencil 2004.

Högerns Kvinnoförbund 50 år, Stockholm 1970

Lindberg, Lillemor, *Moderata Kvinnliga Medborgarskolan – Kursämnen 1941–1960*. Stencil 2004.